

Gi de gode agronomene gode vilkår

God agronomi er en forutsetning for å kunne lykkes med alt landbruk, men en gårdbruker, som ikke er bundet av det økologiske regelverket, kan kompensere noe for dårlig agronomi med ekstra tilskudd av innkjøpt kraftfôr, gjødsel og mer sprøyting mot ugras og skadegjørere. Ved dårlig agronomi blir tilført næring dårligere utnyttet, og det blir et stort næringsoverskudd på gården dersom det gjødsles sterkt. Et slikt næringsoverskudd er dårlig utnytting av verdens ressurser, samtidig som det øker faren for forurensing. For en økobonde vil dårlig agronomi resultere i dårlig avling på grunn av mangel på næring, problemer med ugras osv. Fordi det er mindre næring i jorda på en økologisk gård, er det imidlertid mindre fare for forurensing enn ved kombinasjonen dårlig agronomi og sterk gjødsling.

Mengden næringsstoff som kjøpes inn til gården varierer svært mye mellom ulike gårder. I en undersøkelse av 20 melkeproduksjonsbruk i Møre og Romsdal, fant vi at det var større forskjeller i mengden innkjøpt nitrogen per daa gårdsareal på gårder som drev konvensjonelt enn på gårder som drev økologisk. På de konvensjonelle gårdene ble det kjøpt inn fra 15 til 40 kg nitrogen per daa, og på de økologiske fra 4 til 10 kg per daa. Mesteparten av nitrogenet kjøpes inn i form av kunstgjødsel og kraftfôr, men det importeres også noe nitrogen gjennom husdyrgjødsel, grovfôr og dyr.

Nitrogeneffektivitet beskriver hvor effektivt innkjøpt nitrogen utnyttes. Det beskriver hvor mye av det kjøpte nitrogenet som finnes igjen i produkt som selges fra gården (kg nitrogen solgt / kg nitrogen innkjøpt). For å få et fullstendig bilde av nitrogeneffektiviteten må også nitrogenoverskuddet fra produksjon av innkjøpt kraftfôr regnes med. Jo bedre produksjonen utnytter innkjøpt nitrogen, jo høyere blir nitrogeneffektivitet.

I vår undersøkelse av melkeproduksjonsbruk hadde de økologiske gårdene høyere nitrogeneffektivitet og lavere nitrogenoverskudd enn de konvensjonelle gårdene. Det var imidlertid stor variasjon innafor både de økologiske og de konvensjonelle gårdene. Nitrogeneffektiviteten varierte fra 0,20 til 0,42 på de økologiske gårdene og fra 0,12 til 0,24 på de konvensjonelle gårdene. Nitrogenoverskudd beregnes som tilført nitrogen minus nitrogen i produkt levert fra gården. Tilført nitrogen er innkjøpt nitrogen pluss atmosfærisk nedfall og nitrogen fra biologisk nitrogenfiksering via kløver. De økologiske gårdene hadde i gjennomsnitt et nitrogenoverskudd på 9 kg nitrogen per daa med en variasjon fra 4 til 12 kg nitrogen per daa. De konvensjonelle gårdene hadde et gjennomsnittlig nitrogenoverskudd på 22 kg nitrogen per daa, med en variasjon fra 15 til 34 kg. På produktnivå er overskudd beregnet som kg nitrogen i overskudd per kg nitrogen i produkt. Gjennomsnittlig nitrogenoverskudd per kg nitrogen i melk og kjøtt var 4 kg nitrogen på de økologiske gårdene (variasjon 2.7 - 6.5), og 6 kg nitrogen på de konvensjonelle (variasjon 4.7 - 7.7).

De økologiske gårdene kom altså best ut, men det er et potensiale for bedre utnytting av tilførte næringsstoff innenfor begge grupper. Dette må også ses i sammenheng med at det er stadig større press på dagens gårdbrukere, og at kunstgjødsel og kraftfôr er relativt rimelige driftsmiddel i forhold til prisen for melk og kjøtt. Gårdbrukere som lykkes med økologisk drift, er de som har fokus på god agronomi med balansert fôring, lite tap fra jorde til fôrbrett, god utnytting av egen husdyrgjødsel, vekstskifte, kløver i enga og god jordstruktur.

En god jordstruktur er helt avgjørende for god vannhusholdning, plantevekst og utnytting av tilført nitrogen i både tørre og våte år. Et godt eksempel på hva som kan oppnås med en god jordstruktur finner vi på en økologisk gård på Skaun i Trøndelag. Her fikk de rekordavling av korn i 2015, det samme året som veldig mange gårdbrukere i distriktet søkte om avlingsskadeerstatning fordi det regnet mye på våren og forsommeren. Den som graver i jorda hos Skaun Økomjolk, ser hvorfor de

lykkes; De har over tid bygget opp ei jord med god struktur som slipper overskuddsvannet igjennom når det er vått og holder på vannet i de små porene når det er tørt.

En del debattinnlegg i det siste, i Nationen og andre steder, har tatt til orde for at det ikke lenger skal gis tilskudd for å stimulere til økologisk drift. Det vi vil være dumt og kortsiktig. For nettopp ved å gi tilskudd til gårdbrukere som velger en økologisk driftsform, stimulerer vi til utviklingen av gode agronomiske løsninger, blant annet fordi dette er et landbruk med lavere tilførsel av driftsmiddel enn det som er vanlig. Disse agronomiske løsningene vil være til glede for hele norsk landbruk. Det burde imidlertid også være lønnsomt å ta agronomiske veivalg innafor konvensjonelt landbruk som fører til en bedre ressursutnyttelse.

Landbruksminister Dale, gi de gode agronomene en sjanse til å overleve økonomisk ved å stimulere til bruk av egne og ikke innkjøpte ressurser, og de vil kunne være en inspirasjon for oss alle!